

Інституціональні та інноваційні аспекти регіонального розвитку

Розглядаються тенденції і закономірності розвитку науково-технологічної та інноваційної сфери як основи сталого економічного розвитку на регіональному рівні. Формулюється взаємозв'язок інституціональних і інноваційних трансформацій в перехідній економіці.

інституціональні перетворення, науково-технологічна, інноваційна сфера, інфраструктура, інновації, ринок, тенденції

В Україні відбувся незворотній процес утвердження механізмів приватної власності і продовжується поширення корпоративного та приватного сектору економіки. З 2003 р. біля 82 % загального обсягу промислової продукції виробляється на підприємствах недержавного сектору. Набуває темпів розвиток ринкової інфраструктури.

На фоні інституціональних перетворень зміни, що відбуваються в науково-технологічній та інноваційній сфері країни характеризуються її не пріоритетністю в системі державної підтримки. Следством цього є обумовлене відставання України від країн, які здійснюють прогресивну науково-технологічну політику. І як результат, майже на всіх напрямках економіка України відстала від сучасного рівня техніки і технології на два, а то і більше покоління.

Економічною наукою доведено, що основи сталого економічного зростання кожного регіону забезпечуються рівнем розвитку та динамічністю науки, новітніх технологій, наукоємних галузей і промислових підприємств. Це положення знаходить своє відображення у загальносвітових тенденціях розвитку економічних систем усіх рівней на базі використання нових знань і інновацій як джерела найважливіших на сучасному етапі економічних ресурсів. Однак, інноваційна активність в наукових, науково-технічних організаціях, технологічно пріоритетних галузях та інших секторах регіональної науково-інноваційної діяльності країни залишається на низькому рівні. Інституціональні перетворення лише частково вплинули на науково-технічні сектори, не ліквідовано відрив науки від виробництва; фінансування відбувається, як і раніше, переважно по принципу загального фінансування наукових та науково-технічних організацій, а не по пріоритетних напрямках наукових досліджень, хоча в останні роки намітилась тенденція збільшення цільового фінансування пріоритетних напрямів науково-технологічних досліджень.

Сьогодні переважна більшість науковців, фахівців, управлінців усвідомлюють, що інституціональні перетворення самі по собі не можуть вирішити проблему технологічного відставання. Адже рівнозначним фактором стійкого економічного росту є прогресуючий розвиток науково-технологічної та інноваційної діяльності, що суттєво змінює обсяги; якість виробництва і споживання та підвищує конкурентоспроможність на внутрішньому і зовнішньому ринках. Лише подолання найбільш складного шляху –

інноваційного розвитку - будь-яка країна може зайняти належне місце в Європі та Світі.

Економічні категорії – інновації і ринок пов'язані між собою причинно-наслідковим зв'язком. Інновація є причиною, ринок – наслідком. Тобто без постійного оновлення продукції і послуг ринок не розвивається взагалі. В ринковій економічній теорії Й. Шумпетер ринок розглядає як процес хвилеподібних змін інновацій. Отже, для країн, які лише входять в ринок надто важливо здійснювати раціональну науково-технологічну і інноваційну політику. В свою чергу інституціональні перетворення в процесі переходу до ринку надають нові можливості і форми щодо розвитку науки і інновацій; входження в ринок, потребуючи постійного оновлення продукції для підтримки її високого рівня конкурентоспроможності, збільшує попит на наукові дослідження і науковий продукт.

Новий підхід щодо розуміння економічної природи науки, інновацій і інноваційної діяльності в умовах ринкової економіки та глобальної науково-технічної конкуренції в XXI столітті вимагає нової економічної стратегії. На сучасному етапі відбувається стрімкий перехід до нових поколінь технологій. Досвід функціонування господарських систем в ринкових країнах свідчить про те, що прогресивний поступовий розвиток науки та технологій не під силу лише приватному капіталу і, особливо в умовах формування ринкового середовища. Тому, економічна стратегія в трансформаційний період вимагає підвищення ролі держави для використання різноманітних джерел і факторів (джерел державного підприємництва, приватного підприємництва, організаційно-економічних ринкових механізмів тощо). Основою сильної державної інноваційної політики, що обіймає національну і регіональні системи науково-технологічної та інноваційної діяльності, є правове її регулювання, заходи щодо підтримки формування і функціонування нових науково-інноваційних структур по виробництву інноваційного продукту і інноваційної продукції, розвиток інноваційної інфраструктури, створення економічних і фінансових інструментів державної підтримки наукової та інноваційної діяльності тощо.

В умовах побудови відкритого ринку категорія економічного зростання наповнюється новим змістом. Якщо зростання ВВП на душу населення відбувається високими темпами (щорічний приріст 7-8 %) за рахунок товарів неконкурентоздатних на внутрішньому і зовнішньому ринках; морально застарілих машин та обладнання; предметів широкого споживання низької якості, тобто з неефективною структурою ВВП, то таке зростання не може забезпечити високий рівень життя населення. Лише ефективний по структурі ВВП (при значно низьких темпах зростання, щорічний приріст 3-4 %), який включає виготовлення промислового обладнання, що забезпечує виробництво нових товарів при застосуванні ресурсозберігаючих технологій; часткою обробляючої промисловості в загальному обсязі промислової продукції не менше 70 %, при питомій вазі машинобудування – 20 %, що дозволяє виробляти інноваційні товари з найменшими витратами на вітчизняних підприємствах і відмовитись від їх імпорту, в змозі реалізувати державну і регіональну інноваційну політику.

Об'єктивно існує фундаментальна залежність сталого соціально-економічного розвитку від інноваційної політики, яка чітко окреслює, що наука, інновації і інноваційна діяльність є потужний ресурс прогресивних перетворень виробництва, розподілу і обміну для досягнення головної мети – забезпечення соціальних потреб населення. Останнє передбачає сумісну діяльність управлінських і законодавчих органів влади, науково-інноваційних організаційних структур, фінансово-інвестиційної та інноваційної інфраструктури тощо.

Недооцінка інноваційної складової економічного розвитку в ринковій економічній системі привела до того, що в кожному регіоні після проголошення розбудови ринку відбулось згортання значної частини науково-дослідного потенціалу. Отже, зміни, що відбулися у сфері наукової та науково-технічної діяльності Кіровоградської області за період 1995-2003 рр., є наслідком слабкої державної інноваційної політики: кількість працівників основної діяльності скоротилася в 2,8 рази відносно 1995 р. (з 1529 до 540 осіб). Характерною рисою цієї сфери діяльності в області був її прикладний характер. Проте негативні зміни, що відбулися в структурі науково-технічних робіт привели до стрімкого зростання частки науково-технічних послуг (з 2,3 до 43,2 %) за рахунок скорочення прикладних досліджень і розробок (з 80,6 до 41,1 %); частка прикладних досліджень також зменшилася (з 16,8 до 13,6 %), фундаментальні дослідження відіграють незначну роль (0,2-2,0 %), що свідчить про втрачання науково-дослідними установами функцій їх основного призначення – виробляти науковий продукт.

Таблиця 1 - Основні показники науково-технологічного розвитку Кіровоградської області в 2001-2004 рр.

Показники	Кіровоградська область		Україна		Світова норма
	2003 р.	2004 р.	2003 р.	2004 р.	
1. Щорічні валові видатки на одного працівника основної діяльності, тис. грн.	19,2	23,9	33,3	24,6	40-60
2. Чисельність науковців на 10 тис. населення, осіб	0,05	0,05	0,22	0,22	50-70
3. Частка науковців з вченими ступенями у складі всіх фахівців, які виконують наукові дослідження і розробки, %	3,2	2,7	19,8	19,8	35-45
4. Частка не бюджетного фінансування наукових досліджень і розробок, %	84,2	80,9	70,2	65,9	60-70

Про зниження рівня конкурентоспроможності наукових розробок вчених області свідчить скорочення питомої ваги коштів вітчизняних (з 55,3 до 9,9 %) та іноземних замовників (з 1,0 до 0,0 %). Зменшення фінансування наукових та науково-технічних робіт з боку замовників вказує на низький рівень комерціалізації спеціалізованої науково-технологічної діяльності в області. Необхідно відмітити особливо, що позитивним явищем є значне збільшення в 2001-2003 рр. питомої ваги коштів з місцевого бюджетів з 0,2 до 5,5 і 5,7 %, що є кращим в державі рівнем (в середньому 0,1 %). Це демонструє усвідомлення місцевими органами влади важливості забезпечення наукомісткого та інноваційного шляху розвитку територіального господарського комплексу Кіровоградської області з метою поліпшення конкурентоспроможності регіональної економіки, покращання рівня життя територіальної громади.

В побудові інноваційної моделі економіки необхідно враховувати об'єктивний фактор: якщо на науку витрати менше 0,4 % ВВП, то вона зможе виконувати лише соціокультурну функцію. Граничний обсяг фінансування науки, що сягає 0,9 % ВВП,

починає створювати можливості для виконання економічної функції – основної функції впливу на економічний розвиток.

В усіх регіонах країни є вкрай необхідним використання досвіду венчурного фінансування. Аналіз тенденцій інноваційно-технологічного ринку України вказує на нагальну необхідність розвитку регіональної системи заходів підтримки венчурного фінансування та регіональної системи управління інноваційними процесами і стимулювання венчурного підприємництва.

Необхідно визначити перспективні напрями розвитку венчурного бізнесу на основі реєстрації інноваційних проектів, створення баз даних, забезпечення доступу до них з мережі Internet; бізнес-планування, пошук інвестицій для впровадження науково-технічних розробок і технологій, розміщення реклами інноваційних проектів.

У нас в країні є невеликий досвід праці венчурних фондів – управляючих компаній іноземних венчурних фондів. Вони представляють іноземний капітал розміром 1 млрд. дол., але не вкладають кошти в розвиток високотехнологічного виробництва в Україні, а здійснюють торгівлю високотехнологічним продуктом імпортного виробництва. У зв'язку з цим необхідно в регіонах створювати Центри інноваційного розвитку для управління інноваційними проектами і активами пайових венчурних фондів. Це надто важливо, тому що розвиток венчурного фінансування дозволить вирішити одне із основних завдань реструктуризації виробництва – організацію наукоємного виробництва.

Інноваційний продукт створюється як в науковій, так і у виробничій сфері. Історично так склалося, що в Україні протягом багатьох років більша частина наукового продукту вироблялася в наукових та науково-технічних установах і менша на підприємствах. В процесі інституціональних змін в економіці країни ця тенденція у

відповідності до загальносвітових має змінюватись в напрямі зростання обсягів проведених досліджень і розробок, а також витрат на науково-дослідні роботи, що виконуються на підприємствах та нових оргструктурах, які займаються інноваційною діяльністю. Проте на вітчизняних промислових підприємствах на поточному етапі ця закономірність ще не простежується. З числа підприємств різної форми власності, які займались інноваційною діяльністю в 2000 р. виконували дослідження і розробки 4,6 %; в 2001 р. – 4,0 %; в 2002 р. – 4,3; в 2003 р. – 3,7 %, що є свідченням нерозвиненості ринку, як науково-інноваційного продукту, так і інноваційної продукції.

Високотехнологічні розробки в науковому секторі на регіональному рівні представляють експортні можливості регіонального продукту. Але тут має діяти принцип недопущення експорту наукового продукту, створеного для інноваційного розвитку базових і пріоритетних для регіону галузей промисловості, і який створюється, багато в чому, завдяки стимулюванню високотехнологічних розробок з боку місцевої влади. Реалізація цього принципу пов'язана з незначними можливостями необхідних внутрішніх і зовнішніх інвестицій для перетворення інноваційного продукту в базові інноваційні технології, що необхідні для розвитку регіону. Зарубіжні партнери найбільший інтерес проявляють саме до покупки ліцензій і часто за умови доробки новітніх технологій до промислового рівня за участю наших фахівців. В результаті вироблена інноваційна продукція на базі цих технологій реалізується у нас в Україні. Таким чином, низький рівень комерціалізації нових технологій, відсутність ефективних механізмів маркетингу та невеликий досвід просування наукового продукту і інноваційної продукції на зовнішні ринки приводить до нееквівалентного обміну, тому що регіони не в змозі утримати у себе базові технології, що в свою чергу призводить до відпливу не тільки ідей, а й їх розробників. З іншого боку, збільшення пропозицій щодо продажу на зовнішні, в тому числі і на міжнародні, ринки

інтелектуальної власності та інтелектуальних послуг, а також щодо виконання замовлених наукових досліджень, проектів, виготовлення зразків, доведення до впровадження технологій у виробництво є необхідним в період ринкових трансформацій та побудови інноваційної моделі економічного розвитку, тому що цей процес йде шляхом, який забезпечує частково фінансування та збереження науково-технічного потенціалу і створення умов для виконання ним економічної функції.

Досвід країн з розвиненими ринковими відносинами свідчить, що розвиток інноваційної діяльності в підприємницькій сфері за головну мету має створення основи для довгострокової конкурентоспроможності. Для цього приватні компанії створюють в своїй структурі потужні науково-дослідні підрозділи, які виконують фундаментальні та прикладні дослідження. В ринково розвинутих країнах в інноваційній діяльності на загальнонаціональному рівні провідне місце належить корпоративному сектору науки, в якому знаходиться набагато більша чисельність наукових кадрів, здійснюється найбільший обсяг витрат та найбільша кількість патентів, новітніх продуктів і новітніх технологій.

Існуючі умови розвитку наукової та інноваційної діяльності в нашій країні, як на загальнонаціональному, так і на регіональному рівні вимагають для піднесення її на більш високий щабель системного підходу і на його основі створення цілісних регіональних систем науково-інноваційної діяльності. Найбільш перспективним методологічним підходом при їх формуванні і функціонуванні є кластерний підхід. Об'єднання в кластери наукових, науково-технічних установ, промислових підприємств різної форми власності, інноваційних оргструктур, які взаємозв'язані в процесі створення наукового продукту, інноваційних технологій та інноваційної продукції, поширюють можливості збільшення залучення інвестицій, розширення сфери інноваційної діяльності, збільшення обсягів інноваційної продукції. Крім цього, реалізація кластерного методу в рамках регіональних систем науково-інноваційної діяльності надає можливість підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю в регіоні, а також заохочення місцевих фінансових ресурсів.

На сучасному етапі системний розвиток регіональної інноваційної діяльності означає гармонійний розвиток усіх її складових. Цьому перешкоджають загальні для всіх регіонів України фактори:

- 1) відсутність ефективної регіональної політики у цьому напрямі, що проявляється в обмежених можливостях органів місцевого самоврядування і місцевих органів виконавчої влади щодо стимулювання інноваційного регіонального розвитку та міжрегіонального співробітництва;

- 2) невирішеність проблем формування і функціонування цілісних промислових конкурентоспроможних промислових комплексів на регіональному рівні, що потребує державного рішення щодо передачі усіх підприємств державної форми власності, паїв та акцій, які належать державі в статутних фондах акціонерних товариств, які розташовані на території регіонів, до комунальної власності або у сферу управління місцевих державних адміністрацій;

- 3) неможливості впливати на забезпечення необхідної кількості кваліфікованої робочої сили через підготовку їх у навчальних закладах, що розташовані на території регіону;

- 4) у відсутності на практиці державної фінансової підтримки пріоритетних інноваційних проектів, яка передбачається Законом України "Про інноваційну діяльність", шляхом повного (часткового) безвідсоткового кредитування або повної (чи часткової) компенсації відсотків, що сплачуються суб'єктами інноваційної діяльності комерційним банкам і іншим фінансово-кредитним установам.

Аналогічно з місцевих бюджетів також може надаватись фінансова підтримка інноваційної діяльності в регіонах, але з причини відсутності у місцевих бюджетах фінансових ресурсів в Україні реалізується надто рідко. Зважаючи на те, що питома вага державного бюджету у фінансуванні складає трохи більше чверті всіх витрат на науку, а у інвестуванні інноваційної діяльності – лише 3,0 % (у 2002 р.), основну увагу в їх ресурсному забезпеченні слід зосередити на істотному посиленні ролі позабюджетних коштів.

Насьогодні основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в Україні є власні кошти підприємств, питома вага яких складає 70,3% у загальному обсязі фінансування технологічних інновацій (у 2001 р. – 83,9%), з державного бюджету в 2001-2003 рр. профінансовано 2,8-3,0 % інноваційних витрат, за рахунок кредитів – 6,0-18,0 %. З місцевих бюджетів кошти на інноваційні потреби майже не виділяються (0,1 % обсягу фінансування). Практика показує, що іноземний капітал також неспроможний реструктуризувати господарство нашої країни: за рахунок іноземних інвестицій фінансувалося 3,0-4,2 % інноваційної діяльності. Необхідно відмітити, що навіть малі кошти, які виділяються з державного бюджету на розвиток науково-технологічного прогресу, використовуються не ефективно. Це зумовлено, по-перше, недостатньою концентрацією їх на пріоритетних напрямках технологічного оновлення і, по-друге, істотним розривом між одержанням наукових розробок і їх впровадженням, що проявляється у фінансуванні проведення лише самих досліджень при відсутності необхідної підтримки впровадження наукового продукту в економіку. Негативна ситуація у фінансуванні науково-технологічного прогресу в Україні пов'язана також зі слабкою законодавчою базою державної підтримки застосування нових наукових розробок у виробничій сфері, відсутністю потужних галузевих фондів науково-технологічного розвитку та інших механізмів активізації інвестування і стимулювання науково-технологічного прогресу. Взагалі треба відмітити низьку ефективність залучення зарубіжних кредитів, бо ці кредити, в основному, надаються з метою просування іноземних товарів на український ринок.

Протягом останніх років інноваційна сфера Кіровоградської області характеризувалась порівняно малою часткою інноваційно активних промислових підприємств в загальній кількості, яка в 1999-2002 рр. становила, відповідно, 10,4; 7,5; 7,6; 7,7 %) в 1,7-2,3 рази була менше за середній в державі рівень (довідково по Україні – 18,1; 18,0; 16,5; 18,0 %). В 2003 р. в області відбулося стрімке збільшення цього показника до 24,2 %, що значно краще середнього показника в державі (15,1 %). Проте спостерігається скорочення сфери інноваційної діяльності, яке проявилось у зменшенні в 2000-2003 рр. частки підприємств, що мали витрати на дослідження і розробки (з 42,1 до 19,4%), на маркетинг і рекламу (з 26,3 до 16,4 %). У цей період в загальній кількості підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, зменшилася також частка підприємств, що купували засоби виробництва (з 52,6 до 36,4 %) і здійснювали технологічну підготовку виробництва (з 52,6 до 36,4 %). Але при цьому збільшилась частка підприємств, що мали витрати на придбання прав на патенти, ліцензії на об'єкти промислової власності та безпатентні ліцензії, ноу-хау, технології тощо (з 10,6 до 13,4 %). В 2003 р. витрати на виробниче проектування, інші види підготовки виробництва для випуску нових продуктів, впровадження нових методів їх виробництва мали 22,4 % від усіх інноваційно активних підприємств, а на придбання машин, обладнання, установок, інших основних фондів та капітальні витрати, пов'язані з впровадженням інновацій, біля третини - 34,3 %.

Позитивним явищем в розвитку інноваційної сфери області є також збільшення питомої ваги інноваційної продукції в загальному обсязі відвантаженої з 1,2 до 7,2 %.

Резервом зростання є те, що в обсязі такої продукції принципово нова продукція і продукція, що зазнала суттєвих змін сягає 76,5 % (2003 р.). Разом з тим необхідно відмітити, що територіально-господарський комплекс області ще не підготовлений до нових реалій, обумовлених посилюванням глобалізаційних тенденцій та збільшенням ступеню лібералізації внутрішнього ринку, необхідними складовими яких є науково-технологічна і інноваційна діяльність та взаємопов'язуюча їх ринкова інноваційна структура, без розвитку якої неможливо відродити на високому рівні творчу діяльність і віддачу наукової та науково-технічної сфери в області, здійснити технологічну реструктуризацію регіональних виробництв та розвинути малий інноваційний бізнес. З іншого боку підвищенню інноваційного рівня розвитку господарського комплексу області сприятиме прискорення розвитку малого і середнього бізнесу, який необхідно розвивати такими темпами, щоб у цій сфері працювало не менше 50 % усього зайнятого населення регіону.

В найближчій перспективі підвищення темпів активізації науково-технологічної та інноваційної сфери діяльності у виробничій і невиробничій сфері господарського комплексу залежатиме від:

- формування і функціонування обласної інфраструктури інноваційної діяльності, зокрема, технопарків, інноваційних бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, які уможливають впровадження інноваційних проектів на малих підприємствах шляхом сприяння в отриманні приміщень для виробничої діяльності, прокаті і лізингу устаткування, консалтингу, юридичних послуг тощо;

- використання державними і приватними компаніями Кіровоградської області кредитів комерційних банків для закупівлі ноу-хау під державні гарантії, а також цільових державних субсидій для впровадження нових технологій у відповідності до Закону України "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій".

- державної підтримки розвитку інноваційної інфраструктури шляхом надання цільового фінансування на безвідсотковій основі;

- від використання місцевими органами влади своїх зростаючих повноважень щодо розвитку регіональної інноваційної інфраструктури, забезпеченні фінансової підтримки інноваційних проектів, залучення іноземних інвесторів в технологічні інновації.

На сучасному етапі особливо гостро постає проблема співробітництва науки і виробництва та створення інноваційної інфраструктури. В умовах інституціональних перетворень і відповідно, зміни фінансування науково-дослідних установ і робіт, виникає новий інтерес та нові принципи співробітництва науки і промислових підприємств. Створюється ситуація, коли для збереження конкурентоспроможності промислового підприємства особливо важливою стає інформація про досягнення та використання, як прикладних, так і фундаментальних досліджень, для чого їм потрібні більш тісні зв'язки з первинними джерелами науки. В свою чергу науково-дослідні установи академічного і вузівського секторів науки мають свої інтереси для безпосереднього співробітництва з промисловими підприємствами, які базуються на необхідності пошуку джерел фінансування фундаментальних і науково-прикладних робіт, можливостей одержання прибутків від комерціалізації результатів наукових досліджень. Для вузівської науки це ще і шлях для створення сприятливих умов для працевлаштування молодих спеціалістів, яких вони готують. Крім цього, розвиток ринкових відносин спонукає до розширення використання таких форм співробітництва як надання консультацій, довгострокові контракти з фірмами на проведення досліджень у визначеній пріоритетній галузі. Отже, інституціональні умови і зміни, що

відбуваються в системі фінансування в усіх секторах науки вимагають утворення різноманітних форм інтеграції науки з промисловістю, які можна віднести до типу територіальних науково-промислових комплексів з особливостями їх функціонування в ринковому середовищі та розгалуженої інноваційної інфраструктури.

Створення інноваційних структур на регіональному рівні необхідно пришвидшити. Отже вони націлені на об'єднання у взаємозв'язаний процес інноваційної діяльності наукової та виробничої сфер. Насьогодні цей взаємозв'язок розірвано. З одного боку - академічний, вузівський сектори науки створюють наукові ідеї, фундаментальні знання, винаходи; мають можливості надавати наукові консультації, бібліотеки, обладнання, приміщення, території тощо, які вони повністю не можуть реалізувати. З іншого боку – промислові підприємства різних форм власності, які, працюючи в умовах формування ринкових відносин, заінтересовані в підвищенні своєї конкурентоспроможності і мають визначені матеріальні та фінансові ресурси. Поєднання цих інтересів знаходиться на шляху створення і функціонування вищезазначених інноваційних структур в єдиному регіональному просторі інноваційної діяльності, що забезпечить її існування в цілісній інноваційній системі на регіональному рівні. В трансформаційних умовах цей шлях ефективний, тому що відкриває додаткові джерела фінансування науки і можливості до виконання нею своєї економічної функції; надає можливостей щодо збереження і розвитку наукових шкіл, в першу чергу, тих, що знаходяться на світовому рівні наукових досліджень; і таким чином, визначають підґрунтя інноваційного розвитку кожного регіону і в цілому держави.

При формуванні систем регіональної інноваційної діяльності найбільш доцільним в функціональному і управлінському аспектах є створення інноваційних центрів (технопарків, технополісів), що діють в рамках інноваційного поля регіону.

Такі інноваційні центри підпорядковуються місцевій владі, що має велике значення для активізації інноваційної діяльності в регіоні. До різновидів наукових парків (Японська модель), що є перспективними в рамках регіональних систем інноваційної діяльності, можна віднести технополіси, які передбачають побудову цілих містечок, де сконцентровано наукові дослідження в новітніх галузях і наукоємне промислове виробництво. Головною функцією технополісів є комерціалізація результатів наукових досліджень, що передбачає спеціалізацію на науково-прикладних дослідженнях.

Ефективним є також створення технополісів (м. Якуба, Японія), які спеціалізуються на проведенні фундаментальних досліджень, де роль приватного сектора є досить малою. Будівництво цих інноваційних структур відбувається за рахунок фінансування на регіональному рівні, а саме за рахунок місцевих податків і внесків корпорацій.

Регіональна інноваційна інфраструктура, що забезпечує численні послуги для основної інноваційної діяльності, є на сьогодні однією з важливих умов її активізації і включає формування організаційних структур щодо:

- розповсюдження прогресивних технологій;
- фінансово-кредитних установ підтримки інноваційної діяльності;
- небанківських фінансових (страхових інноваційних фондів, регіональних кредитно-гарантійних організацій, фондів сприяння розвитку малих підприємств);
- інформаційних та науково-методичних центрів;
- центрів комерціалізації технологій;
- підтримки венчурного підприємництва тощо.

В свою чергу створення і функціонування розвиненої ринкової інноваційної інфраструктури на регіональному рівні вимагає посилення правового поля, що передбачає прийняття ряду визначених нормативних рішень обласними Радами. До основних з них відноситься розробка та затвердження Стратегії розвитку наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в регіоні; нормативні рішення щодо організаційної, фінансової, інформаційної, кадрової підтримки та забезпечення реалізації інноваційної політики в регіоні.

Розвиток ефективної регіональної інноваційної інфраструктури посилить можливість залучення іноземних інвестицій. Проте формування інституціональних складових інноваційної моделі економіки знаходиться ще в початковій стадії розвитку. На регіональному рівні лише створюються соціально-економічні умови народження і ефективного розвитку різноманітних складових інноваційної ринкової інфраструктури. Все це потребує спеціальних наукових досліджень та зміни механізму управління інноваційним процесом.

Список літератури

1. Денисюк В.А. Розвиток інноваційних територіальних структур як важливої складової української інноваційної системи // Економічний часопис. – 2003. - №7-8. – С. 43-47.
2. Десять лет системной трансформации в странах ЦВЕ и в России: итоги и уроки // Мировая экономика и международные отношения. – 2004. - №6. – С. 87-94.
3. Ніколенко С.С., Кушнір Л.Л. До проблеми територіального розвитку та регулювання економічних регіонів // Регіональні перспективи. – 2001. - №5-6. С. 25-27.
4. Пахомов Ю.М., Лук'яненко Д.Г., Гунський Б.В. Національні економіки в глобальному конкурентному середовищі. – К.: Україна, 1997. – 237 с.
5. Проект Програми “Україна - 2010”.

Рассматриваются тенденции и закономерности развития научно-технологической и инновационной сферы как основы постоянного экономического развития на региональном уровне. Формулируется взаимосвязь институциональных и инновационных трансформаций в переходной экономике.

Tendencies and conformities to the law of development of scientific-technological and innovative sphere are considered as bases of steady economic development at a regional level. Intercommunication of institoutsionalnih and innovative transformations in a transitional economy is formulated.